

Verdensarvforum 2018

Skjolden / Urnes 7. – 9. mai

RAPPORT/OPPSUMMERING FRA GRUPPEARBEIDER

Sesjon III Trusler, forutsigbarhet og beste praksis. Tirsdag kl. 15:00 – 16:00.

Gruppearbeid: «Hva skal til for å redusere konflikter og styrke kunnskapen om verdensarvstedenes muligheter og begrensninger?».

Gruppedeltakere: Gaute Sønstebø, Elin Dalen, Hilde Løveid Varvin, Katri Lisitzin, Ingvill Hoftun, Berit Halvorsen, Ole Sjøe Eriksen, Cecilie Smith-Christensen

A. De viktigste årsakene:

- 1) Mangel på felles visjon.
- 2) Ulike interesser. Ulik kunnskap.
- 3) Mangel på kommunikasjon mellom leddene.
- 4) Mangel på lokal forankring og vedlikehold av denne.
- 5) Uklart hvem som tar ansvar for helheten.

B. Dette må gjøres for å skape forutsigbart handlingsrom:

- 1) Overordnet forankring; Regjeringen «vil»-pkt.
- 2) Minimere rom for tolkning gjennom kontinuerlig debatt og bedre kommunikasjon.
- 3) Bli proaktiv og trykke på knapper.
- 4) Styrke de regionale planforumene.
- 5) Intern samordning hos statsparten.

C. Dette må til for å styrke den aktuelle kunnskapen hos målgruppene:

- 1) Identifisere objekter, vise sammenhenger
- 2) Tydelighet: sjekklister, rødlister, kart.

Gruppedeltakere: Margrethe Stang, Trude Knagenhjelm, Målfrid R Vangen, Arlen Bidne

A. De viktigste årsakene:

- 1) Mangel kunnskap begge veier.
- 2) Mangel på lokal forankring.
- 3) Begrensning av råderett.

B. Dette må gjøres for å skape forutsigbart handlingsrom:

- 1) Bryte opp og gjøre OUV mer tilgjengelig.
- 2) Stå sammen om et felles mål.
- 3) Klare for forpliktende kjøreregler.

C. Dette må til for å styrke den aktuelle kunnskapen hos målgruppene:

- 1) Satsing for å løfte frem *verdien* av kulturarven.
- 2) Økte ressurser til kompetanseoppbygging.

Gruppedeltakere: Jon E Tamnes, Vicky Mikalsen, Martin Hykkerud, Gro N Bremer, Nanna Løkka

A. De viktigste årsakene:

- 1) Kommunikasjon.
- 2) Motstridande interesser.
- 3) Kunnskapsmangel på alle nivå.
- 4) Heilskapstankegangen.

B. Dette må gjøres for å skape forutsigbart handlingsrom:

- 1) Kommunikasjon – prioritere å formidle både til folk og til politikarar – kontinuerlig!
- 2) Gode planar som ivaretek heilskapen.
- 3) Forståelegje forvaltningslinjer – kven kan beslutte kva?

C. Dette må til for å styrke den aktuelle kunnskapen hos målgruppene:

- 1) Kommunikasjonsstrategi med definerte målgrupper.
- 2) Kompetanseheving - stadig vere aktuell, finne gode/originala vinklingar.
- 3) Vise kartet over mulighetsrommet og vise kvar «stupebrettet» er – altså kvar vi ikkje bør gå - skaper da eit forutsigbart handlingsrom som i sin tur minskar konfliktfare.

Gruppedeltakere: Harriet Hagan, Marit Bøen, Ina Andreassen, Gerd hagen, Erling Oppheim, Sofie Klemetzen, Torfinn Rohde

A. De viktigste årsakene:

- 1) Mangel på felles forståelse for hvilket vern verdensarven trenger, og hva som er viktige elementer.
- 2) Mangel på forståelse for konsekvenser ved redusert/mistet verdensarv.
- 3) Infrastruktur.
- 4) Arealkrevende næringsvirksomhet.
- 5) Økonomi.

B. Dette må gjøres for å skape forutsigbart handlingsrom:

- 1) Sterkere/klarere statlige styringssignaler.
- 2) Hva er greit og ikke greit i verdensarven.
- 3) Forenkle byråkratiet – samordne byråkratiet.

C. Dette må til for å styrke den aktuelle kunnskapen hos målgruppene:

- 1) Bruke case – konkrete eksempler – i kunnskapsformidling.
- 2) Oppsøke etablerte møteplasser/organisasjoner som formidlingssteder.
- 3) Sende ut statsbyråkratiet i verdensarven.

Gruppedeltakere: Per Ø Riise, Halvor Sælebakke, Ingvil Skau Mjelde, Tom Hellers, Gunnar Bergo, Astrid Galstad

A. De viktigste årsakene:

- 1) Kommunikasjon. Språk. Dialog. Klarspråk.
- 2) Iboende motsetninger i vern og utvikling.
- 3) Sentrum – periferi. Arvede konflikter ut fra tidligere praksis, - før involvering og lokal deltakelse.
- 4) Reelle interessekonflikter versus arvede konflikter, - konfliktdependende tiltak..

B. Dette må gjøres for å skape forutsigbart handlingsrom:

- 1) Enkel kunnskap og kommunikasjon rundt hva som er greit/ikke greit i forhold til verdensarven og verdiene.
- 2) Forskjeller mellom vernestatus. Klarere retningslinjer. Verdensansvar i å forvalte verdiene.
- 3) Tydelig planverk.
- 4) «Verdensarvinger» - grundersatsinger – se muligheter/potensial.

C. Dette må til for å styrke den aktuelle kunnskapen hos målgruppene:

- 1) Ulik informasjon i ulike plattformer – ulike målgrupper. Mye ord, kanskje mer infografikk.
- 2) Næringsutvikling på verdensarvstatusen, - ressurspersoner.
- 3) Ærlig og tydelig diskusjon og kommunikasjon.
- 4) Kunnskap skal skape begeistring og mulighetsvyer. Eks ungt entreprenørskap.

Gruppedeltakere: Lars Julsrud, Kristin Fossnes, Dorthe Huitfeldt, Agathe Hoff, Merete Løvoll Rønneberg

A. De viktigste årsakene:

- 1) Ulike ståsted/bakgrunn.
- 2) Ulike interesser.
- 3) Mangel på kommunikasjon/dialog og mangel på felles regelverk.
- 4) Mangel på kunnskap: ansvaret vi har, verdiane vi skal ta vare på, kva kan truga våre verdier - konsekvens.
- 5) Mangel på forståing for andre sin synsstad/vilje til å forstå.

B. Dette må gjøres for å skape forutsigbart handlingsrom:

- 1) VA mer synlig i styingsdokument. Bufferpersoner der det trengs. Gode forvaltningsplanar som vert implementert.
- 2) Betre samkøying/samarbeid mellom sektorar. Gode arenaer for samarbeid. Tverrfaglege nasjonale møteplassar. Kommunikasjon.
- 3) Betre informasjon. Klare rammer. Tydeleggjere: ansvar, rammer, konsekvensar.

C. Dette må til for å styrke den aktuelle kunnskapen hos målgruppene:

- 1) Informasjon/kurs om OUV og trugslar og konsekvensar, god opplæring i adm. – kva moglegheiter ligg innafor VA sine avgrensingar, økonomiske verkemiddel.
- 2) Arenaer for info/drøftingar – svært gjerne knytt til klare case.
- 3) Gode planverk der VA er godt implementert, - og planar som vert brukt.
- 4) Polit./adm. må delta i fora der VA er tema som t.d. VA-forum, VA-råd med sentrale politikarar. Gode møteplassar!

5) Bruk VA koordinator aktivt! Aktive begge vegar til/frå.

Gruppedeltakere: Magnus Borgos, Rita Johansen, Ola Fjeldheim, Svein Iversen, Tom Dybwad

A. De viktigste årsakene:

- 1) Mangel på kunnskap og forståelse omkring verdensarvverdiene.
- 2) Dårlig planlegging og sen involvering.
- 3) Kortsiktige interesser.
- 4) Økende press på arealbruk.
- 5) Manglende økonomi til å få til beste praksis.

B. Dette må gjøres for å skape forutsigbart handlingsrom:

- 1) Definere verdensarvverdiene.
- 2) (Gode) planer skal følges.
- 3) Forutsigbar økonomi.
- 4) Bygge tillit over tid. Dialog og medvirkning.

C. Dette må til for å styrke den aktuelle kunnskapen hos målgruppene:

- 1) Definere verdensarvverdiene.
- 2) Klar politikk, retningslinjer, organisering, mandat og rolleforståelse.
- 3) Gjentakende politikeropplæring inne/ute, temadager, etc.
- 4) Forankring lokalt – neste generasjon.
- 5) Økte ressurser til kompetanseoppbygging.

Gruppedeltakere: Gerd J Valen, Silje Helland Økland, Svein Aanestad, Hege Bakke-Alisøy, Per Jørgen Loen, Anders Sandvik

A. De viktigste årsakene:

- 1) Mangel på kunnskap/forståelse
- 2) Konflikt utbygging – vern. Interessekonflikt.
- 3) For sein involvering.
- 4) Dårlig forankring i forarbeidet til innskriving.
- 5) Uklare statlige føringar/lovgivning.
- 6)

B. Dette må gjøres for å skape forutsigbart handlingsrom:

- 1) Klare sektorovergripende føringar fra statleg hold
- 2) Implementere tydelege føringar i kommunale planar – digitalisering og forenkling.
- 3) Informasjonsbrosjyre – papir/digital.

C. Dette må til for å styrke den aktuelle kunnskapen hos målgruppene:

- 1) Kompetanseheving og informasjon til ulike målgrupper: politikarar, administrasjon, innbyggjarar.
- 2) «Sjekkliste» for sakshandsamarar.
- 3) Lære av kvarandre – «beste praksis».

Sesjon V Internasjonalt og nasjonalt: Norge i Verdensarvkomiteen og ny kulturminnemelding. Onsdag kl. 09:10 – 10:00. Gruppearbeid: «Norges arbeid i Verdensarvkomiteen, og hva som må med om verdensarv i den nye stortingsmeldinga».

Gruppedeltakere: Gerd Hagen, Sofie Klemetzen, Ina Andreassen, Torfinn Rohde, Erling Oppheim, Harriet Hagan

<p>A. Dette er <i>det viktigste</i> Norge bør arbeide for å oppnå i Verdensarvkomiteen:</p> <p>Fredsperspektivet, avpolitisering og balanse i nominasjonene.</p>
<p>B. Denne rollen bør verdensarven og verdensarvstedene i Norge ha i stortingsmeldinga:</p> <p>Fastslå at verdensarven for verdensarvstedene står på egne ben, samling av natur og kultur. Gi VA en tydelig plass i meldinga.</p>
<p>C. Disse tiltakene må inn i stortingsmeldinga for at verdensarven og verdensarvstedene skal oppnå en slik rolle:</p>
<p>Tiltak 1:</p> <p>Peke mot en egen stortingsmelding om den norske verdensarven.</p>
<p>Tiltak 2:</p> <p>Drøfte plasseringa av ansvaret for det samlede verdensarvarbeidet, med målsetting om å gi verdensarvarbeidet høyere status, på linje med klima. Minimum beholde og styrke direktoratenes arbeid, og ikke delegere til regionalt nivå.</p>
<p>Tiltak 3:</p> <p>Etablere statssekretærutvalget for verdensarven.</p>
<p>Tiltak 4:</p>
<p>Tiltak 5:</p>

A. Dette er *det viktigste* Norge bør arbeide for å oppnå i Verdensarvkomiteen:

Sikre legitimiteten til verdensarven, arbeide for bærekraftig utvikling, avpolitisering, styrke det internasjonale ansvaret for arven (OUV), demokratiske prosesser, kvalitetssikring av lista – fokus på konvensjonen

B. Denne rollen bør verdensarven og verdensarvstedene i Norge ha i stortingsmeldinga:

Å være eksempler på god forvaltning/beste praksis og på den måten opprettholde legitimiteten til verdensarvkonvensjonene.

C. Disse tiltakene må inn i stortingsmeldinga for at verdensarven og verdensarvstedene skal oppnå en slik rolle:

Tiltak 1:

Utvikle system for sikring av OUV i planarbeid, verktøy for KU.

Tiltak 2:

Etablere gode forskningsprogrammer som kan ligge til grunn for forvaltningen.

Tiltak 3:

Skape gode nasjonale eksempler med overføringsverdi nasjonalt og internasjonalt og sikre at overføringsverdien blir formidlet og tatt ut.

Tiltak 4:

Sette av tilstrekkelig med ressurser og skape gode og stabile rammevilkår for VA-arbeidet.

Tiltak 5:

Etablere gode systemer for tverrsektorielt samarbeid om ivaretaking av OUV og skape møteplasser for VA-områdene, deriblant bilateralt, og arbeide med likheter og ulikheter, samt høste av hverandres erfaringer.

Gruppedeltakere: Elin Dalen, Ole Sjøe Eriksen, Ragnhild Hoel, Invild Hoftun, Katri Lisitzin, Jostein Løvdal, Cecilie Smith-Christensen, Gaute Sønstebo, Hilde Løveid Varvin

Dette er *det viktigste* Norge bør arbeide for å oppnå i Verdensarvkomiteen:

A.

Ref. Gattes presentasjon i plenum.

B. Denne rollen bør verdensarven og verdensarvstedene i Norge ha i stortingsmeldinga:

Overordnet og integrert, men med eget kapittel slik at man kan få et «Regjeringen vil»-pkt.

Overføringsverdier til nasjonalt og internasjonalt nivå.

C. Disse tiltakene må inn i stortingsmeldinga for at verdensarven og verdensarvstedene skal oppnå en slik rolle:

Tiltak 1:

Styrke samarbeidet mellom berørte sektorer.

- Interdepartementale Råd.
- Kople de ulike meldingene og andre politiske prosesser.

Tiltak 2:

Følge opp eksisterende ambisjon om at alle norske WH-steder skal ha strategi for bærekraftig reiseliv.

- Ta i bruk UNESCO's Visitor Management Assessment Tool og etablere «baseline» og monitorere over tid.

Tiltak 3:

Dokumentere den norske verdensarven ala den skotske og kople det til den immaterielle kulturarven.

- Kople dokumentasjon og formidling.

Tiltak 4:

Styrke insentivordninger/initiativordninger.

- Premiering av gode prosjekter.

Tiltak 5:

Samarbeid mellom steder

- Følge opp det internasjonale etter WH Com.
- Bruk av teknologi.

Gruppedeltakere: Lars Joar Julsrud, Alexander Ytteborg, Merete Rønneberg, Eystein M Andersen, Grete Bugge

Dette er *det viktigste* Norge bør arbeide for å oppnå i Verdensarvkomiteen:

A.

Styrke fagligheten – faglig integritet.

Få bort det politiske – politisk «korrupsjon».

B. Denne rollen bør verdensarven og verdensarvstedene i Norge ha i stortingsmeldinga:

Et eget kapittel med bredt og sektorovergripende fokus/perspektiv.

Kopling natur/kultur.

Vekt på lokalsamfunnets betydning for ivaretagelse.

C. Disse tiltakene må inn i stortingsmeldinga for at verdensarven og verdensarvstedene skal oppnå en slik rolle:

Tiltak 1:

Interdepartementalt samarbeid/sektorovergripende samarbeid

- Flere tiltak under dette ut over departementene.

Tiltak 2:

Verdensarv som obligatorisk tema i KU ut over kulturminner

Tiltak 3:

Verdensarv i kulturminneloven?

- Førrende for implementering m.m.

Tiltak 4:

Tiltak 5:

Gruppedeltakere: Svein Aanestad, Hege Agathe Bakke-Alisøy, Per Jørgen Loen, Gerd Johanne Valen, Silje Helland Økland, Anders Sandvik

Dette er *det viktigste* Norge bør arbeide for å oppnå i Verdensarvkomiteen:

A.

Aktiv hjelp til større representasjon som vil føre til mindre politisering.

B. Denne rollen bør verdensarven og verdensarvstedene i Norge ha i stortingsmeldinga:

Pådrivar for å legge til rette for handling med gode rammer som viser at ein tek konvensjonen på alvor gjennom å dyrke beste praksis.

C. Disse tiltakene må inn i stortingsmeldinga for at verdensarven og verdensarvstedene skal oppnå en slik rolle:

Tiltak 1:

Kanaliserer pengar attende til verdsarvsteda som verdarvsteda genererer gjennom turismen.

- Miljøfond som lokaldestinasjonene kan forvalte.

Tiltak 2:

Synleggjere beste praksis som held fanen for berekraft og miljø høgt.

Tiltak 3:

Vern gjennom bruk – stimulere/premiere tverrsektoriell tilrettelegging/fleksibilitet

Tiltak 4:

Økonomiske rammer som fylgjer målsettingane og dei vidløftige visjonane.

Tiltak 5:

Forutseiebar sakshandsaming.

Tiltak 6:

Auke felles medvit og eigarskap gjennom m.a. tydelegare læringsmål i nasjonale læreplanar.

Gruppedeltakere: Magnus Borgos, Gudrun Mathisen, Tom Dybwad, Rita Johansen, Torunn Løne Vinje, Svein Iversen

Dette er *det viktigste* Norge bør arbeide for å oppnå i Verdensarvkomiteen:

A.

1. Faglig grunnlag opp i mot OUV – mindre politikk.
2. Mer representativ liste.
3. Kopling til FNs bærekraftmål

B. Denne rollen bør verdensarven og verdensarvstedene i Norge ha i stortingsmeldinga:

Eget kapittel basert på beste praksis
Involvering av verdensarvstedene – inkludert lokalbefolkningen.

C. Disse tiltakene må inn i stortingsmeldinga for at verdensarven og verdensarvstedene skal oppnå en slik rolle:

Tiltak 1:

Gjennomgang av organisering (lokal involvering, WHS-kriterier) med klart mandat.

Tiltak 2:

Økonomisk forutsigbarhet – for beste praksis.
- Grunnfinansiering.

Tiltak 3:

Samarbeid Riksantikvaren – KS om politikeropplæring.

Tiltak 4:

Etablering av interdepartementalt utvalg.

Tiltak 5:

Gruppedeltakere: Tom Hellers, Ingvild Mjelde, Astrid Galstad, Per Øyvind Riise

Dette er *det viktigste* Norge bør arbeide for å oppnå i Verdensarvkomiteen:

A.

Geografisk fordeling.

Fredsarbeid i forlengelse av Norges tradisjoner, - klimautfordringer.

B. Denne rollen bør verdensarven og verdensarvstedene i Norge ha i stortingsmeldinga:

Fyrtårn – koplet opp mot bærekraftmålene – klima & turisme.

C. Disse tiltakene må inn i stortingsmeldinga for at verdensarven og verdensarvstedene skal oppnå en slik rolle:

Tiltak 1:

Sentrene – forutsigbarhet, kopling til fagmiljø.

Tiltak 2:

Realitetsorientering i forhold til klimautfordr.

- Enten være villig til økt ressursbruk, eller hardere prioritering.

Tiltak 3:

Kommunikasjon

- Skape forståelse hos politikere, administrasjon og befolkningen som grunnlag for langsiktig forvaltning samt unngå skinnkonflikter.

Tiltak 4:

Levedyktige lokalsamfunn bygd på kulturarv

- Vern gjennom bruk.

- Unngå kortsiktig profittenkning og sesongutfordringer.

Tiltak 5:

Fortolkningen av OUV

- Kunne forstå verdensarven noe mer oppdatert enn OUV-ene gjerne ble innskrevet som.

Gruppedeltakere: Martin Hykkerud, Gro Nesse-Bremer, Nanna Løkka, Berit Hågensen, Vicky Mikalsen

Dette er *det viktigste* Norge bør arbeide for å oppnå i Verdensarvkomiteen:

A.

Motvirke politisering, være en respektert og rettferdig komitedeltaker.

Jobbe for tiltak som er i tråd med Paris-avtalen og andre klimamessige hensyn og tiltak.

Lokal forankring og involvering.

Rettferdig fordeling: avslå søknader fra Europa.

B. Denne rollen bør verdensarven og verdensarvstedene i Norge ha i stortingsmeldinga:

Verdensarvstedene skal og bør være foregangssteder for alle områder over kulturminnevernet,
- vern, formidling, samarbeid, faglighet osv.

C. Disse tiltakene må inn i stortingsmeldinga for at verdensarven og verdensarvstedene skal oppnå en slik rolle:

Tiltak 1:

Forskning.

- kartlegginger, - faglig utvikling.
- Utredninger, - sikre bærekraftig utvikling

Tiltak 2:

Kompetanseheving.

- Få mulighet til å tilegne seg ny kunnskap; å være rollemodeller krever stadig oppdatering av kunnskap/kompetanse gir ressursbehov!

Tiltak 3:

Tiltak 4:
Tiltak 5:

Jokr/29 mai 18